

COLLOQVII INTER PRÆCIPVOS

aliquot *Germaniæ* Theologos, de
conciliandis Ecclesiarum Evan-
gelicarum diffidiis.

*Theologorum
Bund I*

ANNO MDCXXXI.

Mense Martio *Lipsiæ* habiti

CONSIGNATIO EX GERMANICO

in Latinum sermo-
nem traducta.

Excusum Londini apud *Tho. Cotes*, pro *Humfredo*
Blunden, apud quem prostat in
Colle frumentario. 1637.

Tr. V. 8-7

COLLEGIUM
INTER PRAECIPUOS

typographi, theologi, philosophi, de

conscientia, doctrina, et

philosophia

ANNO MDCCXXXI

Abbas Martinus de Silesia

CONSIGNATIO

EX GYMNASIO

in Gymnasio

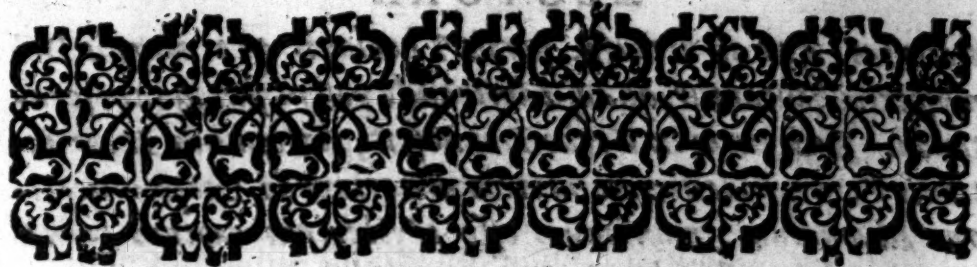
Abbas Martinus de Silesia

Abbas Martinus de Silesia

Abbas Martinus de Silesia

Abbas Martinus de Silesia

Abbas Martinus de Silesia

LECTORI.

*Atino sermone hic Tibi exhibemus,
Benevole Lector, qua vernaculo in-
ter eximios aliquot Germania Theo-
logos, pacis & concordia cupidine,
sexennio ab hinc placide agitata
fulre & haud ita pridem alibi loca-
rum in publicum prodierunt. Cate-
rum in hac Collatione sequentia*

breviter notanda.

1. *Authorem hujus Relationis esse ipsum Dominum D.
Hoe Sereniss. Electoris Saxoniae praecipuum Concionatorem
Aulicum, colloquioq; huic ab utrinque partis Theologis tum
praesentibus subscriptam esse, sic ut de veritate & certitudine
omnium eorum, quae hic referuntur, minime sit dubitan-
dum.*

2. *In hoc Colloquio omnia Augustanae Confessionis Capita
examinata, summamq; in principalibus, & quidem juxta ip-
sum literalem sensum inter utramque partem consensionem
esse deprehensam. Unde satis liquet etiam de Augustana Con-
fessione à Theologis utrinque conventum.*

3. *Reliqua tria Capita, de quibus aliquid scrupuli reman-
sit, tanti momenti non esse, ut ipsum fidei ac salutis nostra
fundamentum tangerent: sed tales controversias, continere,
quae magis scholis, quam pulpito aptae sint: tales praeterea*

LECTORI.

materias, quæ ab utriusq; partis Theologis pro magnis Dei mysteriis habeantur, quæq; admiranda potius sint, quam scrutanda. Quis enim ex Verbo Dei nescit, Articulum Incarnationis Verbi, indeque manantem materiam de Communicatione Idiomatum, maximum esse Mysterium capium humanum longè transcendens? In quo nihilominus utraque pars consentit, nisi quod in unica forma loquendi de humana Natura Christi aliquid discrepantiæ resideat, ut ex tertio Articulo videre est. Pari modo fatentur Collocutores, materiam de sacra Coena Domini, de Prædestinatione magna & impenetrabilia in se Mysteria complecti, eoque hæc ex parte Scriptura sacra acquiescendum, nec altè nimis in iis rimandum.

4. Cum tam expressa declaratio tantorum Theologorum pro utriusque partis vera, sincera & propria sententia sit habenda, hinc apparere,

1. Nullam justam, nec sufficientem causam restare, cur Evangelicæ utriusque partis Ecclesiæ amplius divellantur, cum in fundamento salutis idem sentiant, controversiæ verò in iis versentur, quæ ad salutem sciuntur non sunt necessaria.

2. Neutram ex utrisque Religionibus tam erronea, horrenda & execrabilia dogmata statuere, qualia nondumquam altera pars alteri impingit. Ideoque injustum nec coram Deo excusabile, si sub hoc prætextu separationes utrarumque Ecclesiarum bono Anti-Christi porro foveantur, ut à pacis osoribus hæctenus factum est.

Versionem quod attinet, major in ea ubique fidei quàm elegantis Latinitatis, cujus laureolam in hoc mustaceo non quaesivimus, ratio habita. Ac ne apex quidem temerè præmissus, nisi forsan in titulis. Quo faciliorem huius & aliorum, si qua invitis obrepserint, erratorum veniam, à cordatis omnibus speramus. V A L E.

DE
RECONCILIANDIS
EVANGELICORVM
in Germania diffidiis.

Osteaquam singulari providentiâ Dei
pleriq; Illustrissimorum Procerum ac
Statuum Germaniæ Protestantium,
indicti conventus celebrandi ergò
Lipsiæ essent congregati: qui tum
in Comitatu eorum agebant, D.
Iohannes Bergius Serenissimo Elect.
Brandenburgica Concionibus; D.
Iohannes Crocius & *Theophilus Neu-*
berger Illustrissimi *Hassia Land-*

gravi *Guilielmi* Ecclesiastæ alter, alter *Theologus*, pro suo in
pacem & concordiam studio, ex *Theologis Saxonis*, D. *Mat-*
thiam Hoë, Sereniss. Electoris Saxon. præcipuum Concionato-
rem Aulicum, duos item primarios in Academia Lipsiensi
Theologiæ Professores D. *Polycarpum Leyserum* Superinten-
dentem, & D. *Henricum Hopfnerum* ultrò adierunt, multisque
apud ipsos miserati sunt acrimia illa hæctenus ab utriusquæ Religi-
onis Theologis inter ipsos alita certamina: nimirum Pontificiis
sic non exiguam exultandi ausam præbitam. Nec sanè in obscu-
ro esse, quantum mali ex hisce diffidiis natum, quantopereque
in lucrum & emolumentum suum eadem Papatus vërterit.

Quandoquidem verò non sibi tantum, sed & clementissimis
Principi-

Occasio.

Causa.

Scopum.

Principibus ac Dominis suis, nihil gratius & exoptatius futurum sit, quam ut lites ac dissensiones illæ vel prorsus componantur, vel leniantur saltem ac minuantur. Idcirco quam humanissimè à Dominis Saxonis contendere, ut si ita commodum ipsis videatur, præsentī occasione in Colloquium secum ingredi, periculumque facere ne graventur, quousque in tam laudabili, totique Evangelicæ rei maximè profuturo opère procedi & perveneri posset. Neque id tamen alia conditione, quam ut privata hæc negotiatio libera prorsus, neutrique parti vel levissimo præjudicio sit. Se quidem ad præstanda ea omnia, quæ ad facilitatem ejus expeditionem, salva modò conscientia, ab ipsis proficisci possent, omnium paratissimos. Neque minus certos, nihil isthoc pacto apud Clementissimos Dominos suos offensuros, sed facinus potius longè ipsis gratissimum designaturos.

Conditiones.

Ad quæ Saxonici: Neque se nescire & summopère itidem deplorare magno Evangelicis Ecclesiis incommodo concertationes istas in tantum cumulum hætenus excrevisse; optare ex animo, ut salutaria ad compositionem Earundem media Deus largiatur. Quod si ritè & citra Veritatis Divinæ detrimentum vel sanguine suo concordiam redimere daretur, neminem ejus profundendi cupidiorē promptiorēque ipsis futurum. Attingere tamen non parum, cum res ipsa maximi momenti sit, universasque utrinque Ecclesias & Theologos (quorum libertati sentiendi ne minimum quidem obicem ponere fas sit) spectet, an in tanta temporis angustia, & à tam paucis hominibus aliquid quod operæ pretium sit, effici possit. Non ignotum Dominis *Brandenb.* & *Hassiacis* Theologis esse, & hic merito locum habere illud; Quod omnes tangit, ab omnibus curari debet: & quot capita, tot sensus. Sui præterea officii esse, hæc prius ad Sereniss. Electorem Saxonie, Dominum suum Clementissimum, ejusque spectatissimos consiliarios deferre, quibus infelix ne minimum quidem aggredi audeant, in re Statui publico tam valide innexa.

Cui Sententiæ equidem non adversi *Brandenb.* & *Hassiaci* Theologi, id tamen subjunxere, modò jam initium rei fieret, ac veluti fundamentum ejus jaci inciperet, neutiquam se dubitare, quin

quin & reliqui Germaniæ Theologi posthac faciliores se sint præbituri, tandemque & in aliis Regnis ac Provinciis, quantum ad principale opus, assensus facile sit subsequiturus. Si præsertim progressu temporis, ipsi quoque Principes & Magistratus ad tam ardui negotii promotionem operam & curam suam conferant: suos certè Clementissimos Dominos nihil hac ex parte in se desiderari passuros. Et de serenissimo Electore Saxonie se eadem spe teneri, cum nihil prorsus detrimentosi cuiquam peterent; sed tantum ad sanandam perniciosam illam Evangelicarum Ecclesiarum Scissuram, diligentiam adhibere omnem ex animo cuperent, hos ipsorum conatus Serenissimam Celsitudinem ejus minimè averfaturam.

Hujus igitur ut & consiliariorum ejus impetrato in hoc propositum consensu & approbatione hætenus, ut privata tantum nulliusque juribus quicquam prorsus derogans collatio institueretur, & quidem eo fine, ut expendatur & cognoscatur. An & quatenus in confessione Augustana utraque pars consentiat: vel An & Quatenus propior inter utramque partem conjunctio iniri possit: in nomine S. Sanctæ Trinitatis Theologi utrinque in ædibus præcipuo Electoris Saxonie concionatori Aulico pro tempore assignatis, 3 Martii, tempore matutino primum convenire, statimque principio *Brandenb. & Hassiaci* Theologi ultro professi sunt, se ore & corde Augustanam in Comitibus *An. 1530.* 25 Junii Imperatori *Carolo 5* Laudatissimæ memoriæ à Principibus & Statibus Imperii exhibitam Confessionem amplecti, sineque ullo scrupulo, quodcumque desideraretur, eidem subscribere paratos esse, adeo ut ne detrectaturi quidem sint, Exemplaris ejus, quod in Pupilla Saxonica extat, subscriptione, consensum suum testari. Idque eò libentius, quòd sicuti ad munus suum non nisi approbata prius confessione Augustana admissi fuerint, ita & eidem confessioni in Electoratu *Brandenburgico & Ducatu Hassia*, non minus ac ipsi Principes sui publice semper adhæserint, inque Ecclesiis ac scholis suis eandem constanter tradiderint. Quod verò editionem Anno 1540. *Wormatiæ*, & Anno 1541. *Ratisponæ* in Colloquiis cum Pontificiis institutis, ab Evangelicis exhibitam attinet, rejicere se eam nec posse nec velle, sed sequi hac in parte Evangelicorum

Initium.

*Consensus de
Editione Au-
gustana Con-
fessionis.*

Proce-

Procerum ac Statuum declarationem, quam de ista Augustanæ confessionis editione in Conventu Nauburgico, Anno 1561. Imperatori *Ferdinando* gloriosissimæ memoriæ obtulissent. Quod Saxonici quidem in medio reliquerunt, tractationi tamen Nauburgensi Procerum ac Statuum Evangelicorum in Præfatione libri concordia expressam declarationem opposuerunt.

Consensus de Deo.

Post hæc utriusque partis Theologis per singulos Augustanæ Confessionis Articulos ire placuit, suamque de iis mentem in medium proferre. Primus articulus per omnia probatus fuit, disertim affirmantibus *Brandenburgicis & Hassiacis*, se una cum Saxonis firmiter credere, Deum essentia esse unum, Personis trinum: Divinæque Essentiæ unitatem & trium in Deitate distinctarum Personarum Mysterium validissimis, tam in Veteri, quam in Novo Testamento argumentis astrui, non obstantibus diversis quibusdam circa aliquot loca Doctorum expositionibus. Præterea non minus Saxonicos se toto pectore asserere, Deum simpliciter & omni modo Essentiam æternam, incorpoream & indivisibilem esse, sine finē ulla aut circumscriptione, adeò infinitè omnipotentem, ut agere possit, quicquid velit, nihilque prorsus ei impossibile sit præter id, quod à Verbo Divino Naturæ & Voluntati ejus repugnare, ostenditur. In reliquis quæ primo Articulo ejusque Antithesi comprehenduntur prorsus se idem utrinque sentire. De secundo Articulo hæc Theologorum sententia fuit, credere se, post lapsum *Adami* Homines omnes naturali modo genitos, ipsosque adeò credentium liberos in peccatis reverà concipi & nasci, istam quoque labem & vitium originis revera in ipsis peccatum esse, omnesque eos æternâ Dei irâ condemnare, qui Baptismo & spiritu Sancto non regenerentur. Isque primæ collocationis finis fuit.

Consensus de Peccato Originali.

Consensus de Persona Christi.

Tertia & Quarta Martii à meridie tertius Augustanæ confessionis articulus accuratè perpensus fuit. *Brandenburgicis & Hassiacis* ita animi sui mentem aperientibus omnia secundum literam & verba se amplecti & probare articulo isto prolata; quippe non minus ac Saxonicos sincerè se credere, Dei Filium verum hominem factum natum ex *Maria* Virgine, quæ ante, in & post nativitatem virgo pura & illibata manserit, eamque non tantum

tantum Hominis Genitricem, vel etiam *γεννητριαν* sive Christi Genitricem, sed verè *θεοτοκον* sive Deiparam esse. Item novum hunc Deum & Hominem, in una indivisa & indivulsa Persona verè natum, verè passum, crucifixum, mortuum & sepultum esse, verè tertio die ex mortuis surrexisse, ascendisse in cœlum & sedentem ad dexteram Dei dominari omnibus Creaturis, easque regere, omnes quoque in ipsum credentes per Spiritum Sanctum sanctificare, mundare, roborare, consolari, isque denique vitam & omnis generis dona & bona distribuere, nec non adversus diabolum & peccatum tueri & defendere, ut reliqua porro hujus articuli verba sonant: seque etiam optare, ut compendiarie ejusmodi confessione defungi ipsis liceat.

Quando quidem vero Tertii Articuli verba aliter à *Brandenburgicis* & *Hassiacis*, aliter à Saxonis intellecta, indeque satis acris hætenus in diversis capitibus certamina orta esse, neutri diffiterentur; haud abs re visum fuit, ulteriorem de tam sublimibus arduisque materiis impræsentiarum tractationem institui. Tandemque re ultro citroque examinata in sequentes articulos utrisque consensum fuit.

1. Filium Dei perfectam ex anima & corpore constantem humanam Naturam in utero duntaxat Virginis *Maria* in unitatem Personæ Divinæ assumisse, ita ut vi unionis Personalis Filius Dei non tantum verbaliter sive verbotenus, sed verè & re ipsa homo, & vice versa, homo (scilicet) Christus non verbaliter, sed etiam verè Filius Dei sit, Personæque illa omnes utriusque Naturæ proprietates communes sibi habeat, illæque recte de ea prædicentur.

2. Duas Naturas in Christo Divinam & Humanam indissolubiliter & inseparabiliter inter se unitas esse, & nullo tempore, nullove loco, tam in Statu Exinanitionis, quam exaltationis, earum vel dissolutionem vel divisionem factam, nec unquam in ipsa etiam morte unam ab altera distractam sive divulsam fuisse. Licet enim tunc vinculum Corporis & Animæ dissolutum fuerit, nihilominus tamen vinculum unionis Personalis utriusque Naturæ indivisum & indissolubile mansisse, neque vi illius Filium Dei extra suam carnem, hoc est, absque carne, seorsim à carne suæ & ab ea separatum, vel ullibi vel unquam post concep-

tionem fuisse, vel impofterum citra suam carnem assumptam utlibi vel unquam futurum esse.

3. Non solum ambas Naturas prorsus indivise & indissolubiliter intime; sed etiam inconfuse & absque ulla conversione, commixtione & exæquatione, tam ipsarum Naturarum, quam earum Proprietatum unitas esse. Vt enim Divina Natura per unionem Personalem, non Humana; sic neque hæc Divina facta est. Verum Natura Divina manet Divina, humanitas etiam vera Humana Natura est & manet in æternum. Ita etiam Divinae proprietates Divinae Naturæ proprietates manserunt, & nunquam Humanitatis proprietates factæ sunt; sicut & Humanitas suas proprietates retinuit, quæ nunquam Naturæ Divinae proprietates factæ fuerunt.

4. Et tametsi pati & mori humana tantum Naturæ proprietas sit, minime tamen nudam Humanitatem passam, sed ipsummet Filium Dei Dominum Gloriæ, 1 *Cor.* 2. Ducem vitæ, *Act.*

3. Benedictum Deum ab æterno passum esse juxta carnem, sibi-que passionem appropriasse sive ut propriam vindicasse. *Rom.* 9. 1 *Pet.* 4. Ac proinde Sanguinem pro nobis fufum non esse tantum nudi hominis, sed etiam Filii Dei sanguinem, 1 *Ioh.* 1. vel Dei proprium sanguinem, ut Paulus loquitur *Act.* 20.

5. Has duas locutiones, ipsam nimirum Deitatem passam, item, nudam carnem tantum passam esse a Scriptura alias, ac propterea merito ab iis abstineri.

6. In Christo non modo verbo tenus, sed vere plenitudinem Deitatis corporaliter habitare, *Coloss.* 1. Totumque Christum citra divisionem Naturarum omniscium, omnipotentem & omnipræsentem esse, non quidem, quasi omniscientia, omnipotentia & omnipræsentia etiam humana Naturæ proprietates fiant, vel ipsi in, per, & ex sese competant, multo minus hæc proprietates essentialiter in carne Christi hæreant: sed sint & maneant duntaxat Proprietates Divinae Naturæ & nihilominus tamen toti Personæ, Deo & Homini propter intimam personalem ambarum Naturarum unionem adscribantur.

7. Totum Iesum Christum in una indivisa Persona, ut *θεω εν ανθρωπίνω*, id est, Deum & Hominem, citra ullam exclusionem vel separationem humana Naturæ adorandum, & fiduciam in illo

illo ejusque merito collocandam esse, uti in Concilio Nicæno hac de re conclusum fuit.

8. Totum Iesum in una indivisa Persona, Deum & Hominem in Coelo & in terra omnipresentem (tamen absque localitate corporali) omnia regere & omnibus dominari, ab uno mari usque ad alterum. *Pf. 72.* Omnia ipsius pedibus subjecta.

Psalmo 8. unum pedem in mari, alterum in terra habere. *Apo.*

10. Apud nos esse presentem & mansurum usque ad finem mundi. *Mat. 28.* Et ubicunque duo aut tres in ipsius nomine convenierint, totum in medio illorum esse. *Mat. 18.* Omnia in omnibus implere. *Eph. 4.* Et juxta Pauli sententiam Deum patrem, Dominum Iesum a mortuis suscitasse, ipsumque in coelum ad dextram ipsius collocasse supra omnes principatus, omnem vim, potentiam & dominatum; imo supra omne id, quod dici potest, non solum in hac; sed & in futura vita.

Ephes. 1. Unde omnia sub pedibus suis. *Mat. 28.* Et juxta Pauli sententiam Deum patrem, Dominum Iesum a mortuis suscitasse, ipsumque in coelum ad dextram ipsius collocasse supra omnes principatus, omnem vim, potentiam & dominatum; imo supra omne id, quod dici potest, non solum in hac; sed & in futura vita.

9. Vtraque pars descensum Christi ad inferos pro gravi & arduo articulo fidei habet, qui non magis, ac alter de sessione ad dexteram humana ratione possit penetrari, fatetur vero Totum Christum, Deum & Hominem ad infernum descendisse, diabolum devicisse, inferni robur destruxisse, & Sathana omnem potentiam ademisse.

10. Vtrique affirmant Christum non in utero Matris sed quadragesimo demum die post Resurrectionem suam in Coelum ascendisse, & quamvis vere, localiter, & visibiliter, & non per disparentiam in Coelum ascenderit, & hoc coelum, in quod ascendit, & in quo sunt Benedicti Coelestis Patris, jucunda habitatio, & certus extra hunc mundum in sublimi a Deo constitutus verus locus sit, ubi nostrae habitationes erunt. *Ioh. 14.* tamen cum Coelo inclusum non esse.

11. Fatentur utrique per dexteram omnipotentis Patris, neque certum, neque creatum locum, neque per sessionem ad dexteram Dei localem vel corporalem situationem intelligendam esse; sed dexteram Dei esse Majestatem, Robur & Potentiam Dei, ac propterea eam dexteram virtutis Dei appellari, *Luc. 22.* Item dexteram Majestatis in excelsis *Heb. 8.* Dexteram victoriam obtinentem. *Pf. 118.* Dexteram à qua se nemo sub-

ducere, vel occultare potest, Ps. 139. Sederē autē ad dexteram Dei esse idem, ac habere Christum æternum Regnum & Dominium, illudque etiam post ascensionem in Cælum perfecte & gloriosè secundum utramque Naturam in omnes Creaturas administrare, imprimis verò gubernare suam Ecclesiam, ut ipsius caput, per quod Pater omnia gubernat, quodque ab omnibus vult honorari & adorari.

12. De officio Domini Iesu Christi ita utrique sentiunt, eum ipsum Iesum scilicet juxta duas Naturas sanctum Mediatoris & Redemptoris officium obivisse, Filium Dei in, cum & per assumptam carnem Sanctissimam operatum esse, ac proinde eam a vera effectione & efficaci operatione apotelesmatum Domini, ut pote a vivificatione, justificatione, salvatione hominum & ejus modi aliis nequaquam esse exclusam, atque hinc fieri, ut Caro Filii Dei vivifica Caro appelletur, Ioh. 6. Et sanguis Filii Dei vim purgandi omnes homines ab omnibus ipsorum peccatis habeat, I. Ioh. 1. Præter hæc verò Theologi Saxonici, & id manifestæ Veritatis esse professi sunt: Dominum Salvatorem Iesum non tantum secundum Divinam, sed etiam humanam Naturam verè omniscium, omnipotentem & omnipræsentem esse; sic tamen ut omniscientia, omnipotentia & omnipræsentia, non ut naturales proprietates, sed ut per unionem Personalem & per subsecutam ad Dexteram Dei exaltationem ei communicatæ statuatur, eidemque in Persona & non scorsim extra ipsam attribuantur. Firma ipsis semper hac Regulâ: Quicquid Gloriæ, Potentiæ, Majestatis & Honoris Christus in tempore accepisse dicatur, id non ad Divinam, sed humanam tantum ejus Naturam referendum esse, secundum quam Christus potuerit extolli, eique ex gratia nomen supra omne nomen tribui, prout antiqua habet regula. Excelsus non exaltatur: sed Caro excelsi exaltata est: hoc est, qui jam ut Deus Naturâ Excelsus, imo Excelsissimus est, is demum in tempore exaltari nequit. Caro verò Excelsissimi in tempore, non tamen extra Personam; sed in persona ad infinitam Divinam Majestatem, Gloriam & Honorem erecta & exaltata est,

*Saxoniorum
sententia de Hu-
mana Natura
Christi.*

*Brandenburgi-
corum senten-
tia.*

*Brandenburgicorum contra & Hassiacorum sententia fuit: Fa-
teri sese libenter, Deitatem Christi, vel Christum juxta Deita-
tem*

tem propriè exaltatum non esse; neq; etiam novam internā gloriam, honorem, potentiam & Majestatem juxta Deitatem in seipsa accepisse, cum secundū eam sit ac maneat ab æterno Altissimus, Potentissimus & Perfectissimus: sed nec etiam Humanam Naturam per se tantum & seorsim exaltatam esse, quemadmodum quoque illa, nec per se tantum, nec seorsim passa est; sed Personam Filii Dei in Carne ad mortem crucis esse exinanitam, & in carne per Resurrectionem Ascensionem in Cœlum ac Sessionem ad Dexteram Patris exaltatam & per eam exaltationem humanam Naturam glorificatam & supra omnes creaturas erectam esse. Deitatem verò non in se & per se, sed nobis tantum hominibus perfectius glorificatam & patefactam. Officium item Mediatorium, totamque potestatem & gloriam officii, non uni vel alteri Naturæ seorsim; sed toti Personæ Filii Dei in Carne à Patre traditam esse. Quod officium quoque, ut antea dictum, secundum ambas Naturas simul obeat. Fateri porro, Christum non tantum secundum Deitatem; sed etiam Humanitatem per illuminationem & cooperationem Deitatis, omnia scire & efficere posse, quæ quolibet modo ad officium ejus spectant. Item illum non modo juxta divinam sed & Humanam Naturam Ecclesiæ suæ in Terris efficaci operatione, gratia & auxilio semper præsentem esse, eamque potenter tueri, conservare & regere in medio hostium secundum promissionem: Ego sum vobis cum usq; ad finem mundi: & rursus: Vbi duo vel tres in meo nomine congregati fuerint, ibi præsens ero in medio illorum. Hoc tantū constanter se, ut S. Scripturæ contrariū negare: Christum secundum Humanitatem aut Humanam naturam & essentiam, vel corpus Christi, seu in Statu exinanitionis, seu in statu exaltationis ob personalem unionem aut sessionem aut imperium ad dexteram Dei substantia sua invisibili modo in omnibus locis præsens adesse. Negare item reliquas proprietates divinas, omniscientiam aut omnipotentiam ita Humanæ Naturæ esse communicatas, ut ea eodem prorsus modo, quo Divina, omniscia, omnipotens facta sit, idque in abstracto, ut in scholis loquuntur, i.e. nominibus Naturæ rectè ei tribui possit. Postremo optimam ad consensum in hoc articulo viam arbitrari, si in tam sublimi Myste-

Differentia.

Modus reconciliationis.

quis

quis Oecumenicis conciliis & Augustana confessione disertim habentur, retineantur, prout & ipsi nullis aliis loquendi modis sese sint astricturi. Quos Saxonici futuræ colloctioni & uberiori deductioni reservare voluerunt. Atque tantum de Articulo tertio.

Cui Theologi utrinque addiderē; toto pectore se damnare & rejicere omnes Veterum recentiorumque Arrianorum, Nestorianorum, Eutychianorum, Monotheletarum, Marcionitarum, Phetinianorum, & quocunque præterea nomine appellentur errores, Symbolis contra Apostolico, Nicæno atque Athanasii ore & corde se assentiri.

*Consensus de
Merito Christi.*

Quartus itidem articulus nihil inter ipsos controversi habuit, expresse testantibus *Brandenburgicis* & *Hassiacis* eundem semper à se approbatum, nihilque aliud hac ex parte publicè dictum fuisse, quàm Christum dominum & servatorem pro omnibus hominibus mortuum esse, suæque morte pro totius mundi peccatis plene, sufficienter & in se efficaciter satisfecisse. Neque simulatam aliquam, sed veram, sinceram & seriam voluntatem ejus ac mandatum esse, ut omnes in ipsum credant, ac per fidem salventur. Sic ut nemo efficacia & fructu satisfactionis Christi excludatur, nisi qui ipse sese per incredulitatem excludat.

Idem articulos sequentes, quintum, sextum, septimum &, octavum sine omni exceptione æque ac Saxonici receperunt, quippe qui ad eundem modum in suis Ecclesiis semper traditi fuissent.

*Consensus de
Baptismo.*

Similiter & nonum, disertim significato, Sacrosanctum Baptismum, tanquam præscriptum mandato divino medium, ad salutem necessarium esse: & licet gratiâ Dei per Baptismum, non ex opere operato, vel propter solum opus, neque etiam per nudam externam ablutionem, vel asperisionem salutem operetur. nihilominus tamen hoc fieri vi verbi institutionis & promissionis mediante Baptismo. Ad hæc unâ cum Saxonis licitum ac necessarium esse arbitrati sunt infantes baptizari, & per baptismum Deo oblatos vi ordinationis Divinæ in gratiam Dei recipi.

*Consensus de
S. Coena.*

Septimo Martii matutinis & pomeridianis horis ad reliquorum articulorum examinationem processum est. Decimo de S. Coena

Coena *Brandenburgici & Hassiaci* prout in confessione *Anni 1530* habetur, per omnia sunt assensu; Rejicientes unà cum *Saxonis* Pontificiam transubstantiationem, concomitantiam & perpetuam Sacramentalem praesentiam corporis & sanguinis Christi, extra mandatum usum *ουνοια*, coexistentiam, inexistentiam, omnem localem & corporalem modum corporis & adorationem ad panem sive ad speciem panis directam.

Præterea confessi sunt in S. Coena non tantum vera Elementa Panis & Vini, vel tantum Efficaciam & operationem, vel nuda signa corporis & sanguinis; sed & ipsum verum essentiale corpus pro nobis traditum, & verum essentialem sanguinem Christi pro nobis effusum, mediante pane & vino benedicto, verè adesse, exhiberi, distribui & percipi vi unionis sacramentalis, quæ non consistit in nuda significatione, neque tantum in obligatione, verum in conjuncta indivisa distributione terrenorum Elementorum & veri corporis & Sanguinis Christi. Quæ tamen Sacramentalis unio non extra actionem à Christo præceptam; in ea locum habet.

Porro unanimi utrinque consensu testati sunt etiam in spirituali perceptione, non modo virtutem efficaciam & operationem; verum ipsam etiam Substantiam corporis & sanguinis Christi in usu S. Coenæ, quæ hic in terris peragitur, percipi, hoc est; spiritualiter per veram fidem manducari & bibi; & hanc Spiritualem fruitionem ad salutarem S. Coenæ usum maxime necessariam esse.

Nec minus utrique in eo fuere concordēs, quod in Sacramenti perceptione terrena Elementa & corpus & sanguis Christi unà accipiantur. Eam verò perceptionem organo oris tam ab indignis, quam dignis fieri *Brandenburgici & Hassiaci* concedere noluerunt. Nam, ut ut non inficiarentur, mediante pane & vino benedicto verum corpus & sanguinem Christi præsentem accipi, id tamen non fieri ore, sed tantum fide, quæ corpus & sanguis Domini iis qui digne S. Coena utuntur, spirituali modo uniatur. Indignis vero offerri tantum corpus & sanguinem, non verò ab iis per incredulitatem ipsorum recipi; sed prorsus rejici & contemni.

Contra *Saxonis* immotum fuit, in S. Coena, mediante pane

Brandenburgicorum & Hassiacorum Sententia de orali Manducatione.

Saxonis Sententia.

& vino benedicto, verum corpus & sanguinem Christi oraliter manducari, & bibi, prout verba sonant; Edite & Bibite. Et quavis benedictus panis & corpus domini in sacramentali frui-
tione ab omnibus Communicantibus, uno & eodem oris or-
gano, sive ore corporeo percipiatur, nihilominus tamen hanc
perceptionem, quod ad modum diversa ratione fieri; ita nempe,
ut cum ore panis, & vinum immediatè & oraliter percipitur;
corpus & sanguis Christi non immediate, sed vi Elementorum
benedictorum, cœlesti & supernaturali, Deoque soli noto mo-
do, absque ulla carnali & naturali masticatione in stomachum
demissione & concoctione corporis & sanguinis Christi, ore
percipiatur.

*Modus recon-
ciliationis.*

Quamquam verò quantum ad hanc decimi articuli de orali
manducatione partem, consensus tum temporis infiri non potu-
it; sed quemadmodum olim *Marpurgi*, Anno 1529. tota hæc
materia seposita fuit, *Brandenburgici* tamen & *Hassiaci* concor-
diam Christianam nihilominus sanciri aut mutue tantum tole-
rantie locum esse posse arbitrati sunt: neque enim se alios, si
alii modò ipsos non damnent, aut opiniones suas necessarij in-
star articuli fidei obtrudere præsumant, damnare velle. Interim
non dubitare cum in reliquis præcipuis hujus articuli partibus
inter utrosque conveniat, quin nihilominus junctis viribus Pa-
patus ab utraque parte possit oppugnari. De quo consilio cum
Saxonici amplius in timore Domini deliberandum, cum pluri-
busquē Theologis communicandum videretur, & id tum in me-
dio relictum fuit.

*Consensus de
Ambulari
confessione.*

De undecimo articulo Confessionis *Augustanae Brandenburgi-
corum & Hassiacorum* sententia fuit, receptam in quibusdam
Ecclesiis confessionem, si sine abusu & tanquam res adiaphora
adhibeatur, pro licita, Christiana & pia Cæremonia a se haberi,
quæ in Ecclesia Dei cum fructu usurpari, & ubi jam obtinet, sine
scrupulo retineri possit. Pontificiam verò coactam confessio-
nem non minus ac alios ingentes ibi abusus, ut impiam & ini-
quam penitus rejiciendam esse.

*Consensus de
reliquis Arti-
culis.*

In 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27.
& 28. articulis ab utraque parte per omnia est consensus,
Brandenburgicis & Hassiacis ad 19 articulum expresse statuen-
tibus:

tibus : Deum nec causam nec authorem peccati esse, neminemque ad incredulitatem condidisse, aut absoluto aliquo decreto ad peccatum damnationemve prædestinasse. Tametsi verò in *Augustana* confessione, Doctrina de æterna Prædestinatione expresse non contineatur, Theologis tamen utrinque è re visum est & de hoc capite tot tantisque litibus hætenus exagitato, mentem suam planius aperire. *Brandenburgici* igitur & *Hassiaci* unanimiter à se semper assertum & creditum testati sunt.

De Prædestinatione.

Brandenburgicorum & Hassiacorum Sententia.

1. Deum ab æterno ex toto perditio genere humano non omnes sed quosdam homines, quorum numerus & nomina soli ipsi nota, in Iesu Christo elegisse; quos deinceps tempore suo vi & operatione verbi & spiritus ad fidem in Christum illuminet, & renovet, in ea ad finem usque conservet, tandemque per eam æternæ salutis participes reddat.

2. Deum nullam causam, occasionem, antecedensve medium vel conditionem hujus electionis in Electis reperisse aut prævidisse, eoque nec bona ipsorum opera, nec fidem, nec primam ad fidem salutarem inclinationem, motum aut promptam ejusdem receptionem; sed quicquid in ipsis boni est, id omne ex mera & liberrima gratia Dei illis præ aliis ab æterno in Christo destinata, dataque tanquam ex fonte profluere.

Deum ab æterno quoque in peccatis & incredulitate perseverantes æterno exitio addixisse, non quidem absoluto ejusmodi decreto, ac si maximam partem mundi, aut ullum hominem sine peccatorum, & incredulitatis ipsius respectu, ad sempiternam damnationem aut causam ejusdem, vel ab æterno præordinârit, vel in tempore creavit: sed reprobationem non minus ac damnationem ex justo ejus judicio, cujus in ipsis hominibus causa est, peccatum nempe, impenitentia & incredulitas, factam esse. Sicut omnis Reprobationis & Damnationis infidelium causa penes ipsos resideat: causa verò Electionis & salvationis fidelium in mera gratia Dei in Iesu Christo sita sit, ex ipsius verbi Dei sententia. Perditio tua ex te o *Israël*, at salus tua penes me solum est.

Quem libet igitur de sua Electione & Fide non à priori ex occulto scilicet consilio Dei, sed à posteriori ex revelato verbo Divino,

vino, ex sua item fide & fructibus fidei in Christum, certum esse debere ac posse, nec (prout improbus mundus sublime hoc Mysterium malignè detorquet) inde sequi, multò minus asseri posse, Electum, ut ut in omni impietate, quamdiu ipsi libitum fuerit, persistat, æterna salute tamen excidere non posse. Contra, qui non sit Electus, ut ut in Christum verè credat pieque vivat, nihilo minus non posse non damnari. Quòd si quis in profundo hoc Mysterio ulterius scrutari & præter Dei liberam, gratiosam & justam voluntatem alias indagare causas velit, Cur, cum omnes homines naturà pares essent, Deusque pro omnipotentiâ suâ omnes omninò credentes & salvos efficere potuisset, is tamē aliquos tantū ex iis fide donarit, reliquos verò in suis peccatis ac voluntaria pertinacia, impenitentia & incredulitate reliquerit; ei se cum Apostolo oggerere: Quis es o Homo, qui respondeas Deo? Figulus ne potestatem habet in lutum, ut ex eadem massa faciat, aliud quidem vas ad decus ex mera gratia, aliud vero ad dedecus ex iusto iudicio. O profundas divitias, tum sapientiæ tum cognitionis Dei! Quam inscrutabilia sunt ejus iudicia, & ejus viæ impervestigabiles! Quis enim cognovit mentem domini, aut quis fuit ei a Consilio, aut quis prior dedit ei, & reddetur ei?

*Saxoniorum
sententia.*

Ex altera parte Saxonici hunc in modum sententiam suam exposuere.

1. Deum ab æterno, & ante facta fundamenta mundi, in Christo non omnes; sed quosdam homines ad æternam salutem elegisse.

2. Numerum & Nomina Electorum Deo soli nota esse, sicut Christus inquit *Ioh. 10.* Se recognoscere oves suas. Et Paulus *2 Tim. 3.* Deum nosse suos.

3. Deum ab æterno eosdem elegisse, quoscunque prævidit in tempore vi atque operatione verbi sui, & spiritus S. in Christum credituros, & in fide usque ad finem vitæ perseveraturos esse. Et licet Electi ad tempus Gratia Dei excidere possint, impossibile tamen esse, ut hoc finaliter & in perpetuum fiat.

4. Deum Electionis nullam causam vel occasionem in ipsis Electis, vel primam aliquam salutarem inclinationem motum vel

vel assensum ad fidem invenisse; sed quicquid boni in Electis est, ex mera liberrima gratia Dei, quæ illis in Iesu Christo ab æterno data fuit, originaliter provenire.

5. Deum quos præscivit in peccatis, & in infidelitate perseveraturos, ad æternam damnationem & abjectionem præordinasse.

6. Hanc reprobationem nullo modo ex absoluto decreto & voluntate factum esse, ac si Deus citra respectum infidelitatis, hominum aliquem ex suo solo & mero beneplacito prædamnaverit. Nullum enim fuisse ejusmodi absolutum in Deo decretum, quo ipse vel maximam hominum partem, vel etiam unicum saltem hominem ad æternam damnationem vel causam ejus, sive ab æterno, sive in tempore destinaverit ac creaverit.

7. Quod vero nihilominus tot homines in æternum pereant & condemnentur, fieri hoc justo judicio Dei, sed condemnationis causam hominibus ipsis inesse: regnantia scilicet in ipsis peccata, incredulitatem & impenitentiam: ita ut in solidum culpa & causa reprobationis ac condemnationis existat in ipsis infidelibus: causa verò Electionis & salutis fidelium ex omni parte sit mera & pura Dei gratia in Christo, juxta verbum Domini: *Israel* perditio tua ex te, salus vero tua penes me solum est.

8. Quemlibet suæ Electionis & salutis, non à priori ex occulto Dei decreto, sed à posteriori ex ipsius scilicet verbo patefacto, & ex fide sua in Christum, certum esse debere & posse. Neque ulla ratione sequi, prout mundus impius & perversus hoc sublimi articulo ignominiose abutitur, multo minus ita docendum, Electum in sua impietate, quamdiu velit perseverare posse, & tamen salutem adipisci. Qui vero non electus sit, etiam si firmissime in Christum credat, & sanctissime vivat, damnationem tamen aufugere haud posse.

9. Multas de sublimi hoc Electionis Mysterio quæstiones à quibusdam moveri, quæ tamen & captum mortalitatis nostræ longè transcendunt, nec aliud quam illud ex Paulo responsum admittant. O homo quis tu es, qui ex adverso respondes Deo? *Rom. 9.* Item, O profundas divitias tum sapientiæ tum cognitionis Dei *Rom. 11.*

10. Hisce postremum addidere Saxonici, quæcunque in Libro

bro Concordiæ de hoc Electionis articulo doceantur, ea & vera & S. Scripturæ congruentia à se judicari. Nimirum Deum quidem ex gratia nos elegisse, sic tamen ut præviderit quinam perseveraturus & verè in Christum crediturus foret, & quos ita credituros præviderit, eos etiam elegisse & prædestinasse, quos salute & gloria æterna impertiretur.

Conclusio.

Atque sic placidæ huic privatæ collationi 23 Martii finis impositus est, repetita protestatione, quicquid hujus factum sit, à neutra parte, vel summis Potestatibus vel aliis Theologis, omnium minime integris utriusque partis Ecclesiis præjudicandi animo susceptum fuisse: sed eo unice spectasse, ut compendiarie via exploraretur, primo, an & quatenus utraque pars in viginti octo Confessionis *Augustanæ* articulis consentiat: dein, anne sperandum, & ulterioribus plurium Pacis amantium Theologorum colloquiis, interveniente item Christianorum Principum & statuum autoritate, opera in eo collocanda, ut arctior impofterum conjunctio sanciat, eoque pacto vera Dei Ecclesia augeatur & extendatur, Pontificiis vero spes, quam ex Evangelicorum dissidiis hætenus concepere, aliqua ex parte adimatur. Interea antequam hæc eveniant, omnia, quæ in hac collatione acta sunt, in eo statu erunt, ac si nunquam acta fuissent. Neutrique parti licebit hanc tractationem ejusque configurationem sine expresso alterius permisso in vulgus spargere. Theologi vero utrinque Christiana charitate impofterum sese prosequantur. Omnia bona fide & sine dolo.

Deus veritatis & pacis gratiam suam largiatur, ut omnes in ipso unum fiamus, & in uno perfecti simus, sicuti ipse & Filius unum sunt, *Ioh. 17. Amen, Amen.*

In nomine Iesu Christi, *Amen.*

Actum *Lipsiæ* durante Evangelicorum & Protestantium Electorum & Principum conventu, Mense *Martio*, Anno 1631.

<i>Matthias Hœ von Hoenegg</i> . D. mp.	} <i>Iohan. Bergius</i> . D. mp.	
<i>Polycarpus Lysar</i> . D. mp.		} <i>Iohan. Crocius</i> . D. mp.
<i>Henricus Hopfner</i> . D. mp.		} <i>Theophilus Newberger</i> , Ecclesiastes <i>Aulæ Cassell.</i> m. p.

Martii 29. 1636. Imprimatur, Guilielmus Haywood.

